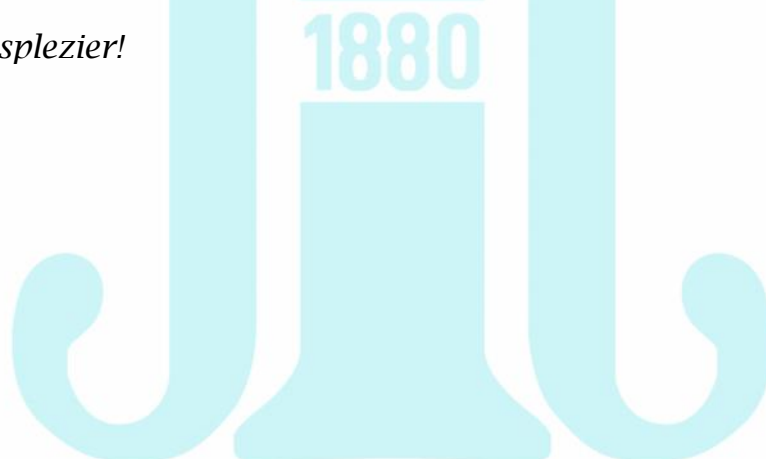

Even uw aandacht...

*Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.
Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.
Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.*

Veel leesplezier!

PROCHIEVRIJERS

Een leutig spel van te lande in vier bedrijven

door

1880

Gaston Martens

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen

2016

Nr.1231

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste VIJFTIEN tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde opvoeringsrechten aan:

S.A.B.A.M.
Aarlenstraat 75-77
1040 Brussel
www.sabam.be

Na aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt u van de uitgever een aanvraagformulier dat, degelijk ingevuld, minstens vier weken voor de opvoering(en) naar S.A.B.A.M. moet worden gestuurd.

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gekopieerde boekjes.

Wanneer u niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende opvoeringsrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland contacteert u:

Stichting Bredero Auteursrechtenbureau
Valeriaanstraat 13
1562 RP Krommenie
www.stichtingbredero.nl

BELANGRIJKE OPMERKING !

Alle rechten voorbehouden. Iedereen die toestemming verkreeg het stuk *PROCHIEVRIJERS* op te voeren moet de naam van auteur *GASTON MARTENS* vermelden in alle publicaties die n.a.v. de voorstellingen verschijnen. De auteursnaam moet onmiddellijk onder de titel vermeld worden, in een lettertype minstens half zo groot als dat van de titel, maar minstens twee keer zo groot als dat waarin de naam van de vertaler, regisseur en spelers wordt vermeld.

Wettelijk depot D/1991/0220/061
ISBN- 978- 90-385-01185

© 1991 Toneelfonds J. Janssens/Erven G. Martens
www.toneelfonds.be

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

PERSONAGES

(7 dames – 13 heren – Figuratie)

HIPPOLIET, burgemeester van Lekkerdam :

EMERENCE, zijn zuster :

LIETE, zijn meid :

RARUS, zijn biervoerder :

STEKKE, veldwachter :

SCHALK SCHEERDERS :

BOLLE VERBUYCK :

FIRMIN, kleermaker :

De schone CATHO :

CHALLEKE :

LANGE MIEL, orgeldraaier :

LAATJE, zijn vrouw :

LEWIE, een boer :

EEN DORPELING :

NOG EEN BOER :

EEN LEUKERD :

SMUFTE DORIES :

HIPPOLIET, haar jongen :

DE BESCHAAMDE VROUW :

HAAR KNAAP :

BOEREN, DORPELINGEN, VROUWEN, JONGENS EN MEISJES VAN
LEKKERDAM

DECOR

EERSTE + TWEEDE BEDRIJF:

Herbergzaal van 'Den Bonten Os': links de keukendeur, tafels en stoelen.
Achtergrond: deur tussen twee vensters. Rechts: kelderdeur en buffet, nog ene
deur. Middenplan: ronde tafel. - Avond. Lamplicht

DERDE + VIERDE BEDRIJF:

De eetkamer van den burgemeester: eiken tafel, zes stoelen en buffetten, verder
meubilering, alles degelijk, maar niet luxueus. Een klein rond. tafeltje of
bureau, waar druiven op staan, een fles wijn, kan water met glas. Een grote
zetel. Het is wel aan te zien, dat van die plaats dagelijks gebruik gemaakt
wordt. Gangdeur achtergrond. Keukendeur rechts, kamerdeur links

Speelt in een Vlaams dorp, ten jare 1902.

VOORWOORD

De "Prochievrijers" waren nog maar uit de pen, als ze al naar een prijskamp werden gedragen voor de schoonste kinderen, "n' Vuil kind", zeiden enige leden van de keurraad, ze knepen den neuze dicht, en ze overgingen het met den roskam.

Als ik dat hoorde, zei ik tegen mijn eigen: "nu hebt ge 'ntwat uitgemeten, hee! ze zullen u in den ban slaan van de heilige kerke". - 't Duurde acht dagen eer dat 'k were bij de mensen dierf gaan, verre van er mee te klappen. Ik zat dus op mijn enigheid hazelnoten te eten met 'n pint biere, als ik al met ne keer 'n raar zeisel hoorde... Ik sperrelde mijn oren wijd open, en waarachtig, ze kraamden er vetter dingen uit dan mijn "Prochievrijers". 'k Zei in mijn eigen, dat is misschien 'n uitzondering, en ik ging naar 'n ander herberg. Ik deed er zelfs twaalve te reke, ontmoette drie Schalks en twee Bolle Verbuyken, en ze noemden nog altijd voort hun beminde "mijn lief", en 'n mannetjeseend "'n erpel". - 's Anderendaags moest ik naar de stad. De mensen waren daar zodanig brave, dat ze 'r 'n doekske aan deden, om meer dan één vuiligheidje te zeggen. Tegen den avond vroeg er 'n kameraad mij mee naar den groten theater. "Ze spelen daar 'n schoon stuk", zaid-ie... Als de gordijn voor den derde keer omhoge schoof, zag ik 'n bedde staan, 'k Peisde seffens, "de oude meneer van in 't stuk is ziek gevallen"... Maar nee, op 'n zeker moment stond er bij dat bedde 'n medam, die lange vleeskleurige kousen droeg, en, fijn parasantend, oogskens trok naar 'n vent, die den heuren niet 'n was. 't Was schrikkelijk schone. Ook smeten al de mensen hun handen in malkaar. - De volgende avond zaten we in 'n ander theater. Een dronken voerman lapte 'r al met ne keer 'n "verdomme" uit. Nu meende ik dat heel den theater instuikte: 'n pompier en twee oude jonge dochters vielen van hun zelven, en daar waren verschillende heren die riepen: "Nondedj... , wat smerig kot is dat hier!" en ze trokken er van door. - Ik gevoelde weer dat ik erg misdaan had met "Prochievrijers" geschreven te hebben, en ik dierf op straat niet meer gaan. Ik snuisterde in mijn bibliotheek, en ik vond 'n boek, dat van 'n zekere Shakespeare was. Ik begon er onschuldig weg in te lezen van 'n Moor, die ievers in Venetië woonde; maar na enige woorden wierd ik zijn eigen plaats beschaamd - van die Shakespeare, wil ik zeggen 'k Peisde: 't zal verder properder zijn, en ik las van 'n Timon. De die was van Athene; maar kijk... enee, 'k en zegge niets, er zijn altijd kinders die nog niet wijs en zijn. - Ik was kwaad, en ik pakte 'n zekere Bredero vast. "Vet", zei ik na enige bladzijden, en ik lijmde 'n boek van daar naast. Willem Ogier had hem geschreven met 'n ganzenpen, en 't portret van dien Willem stond van voren. Hij zag er een proper manneke uit. Hewel, ge moogt mij nu geloven of niet, maar 't was zodanig smerig, dat Bolle Verbuyck, aan wie ik er één stroofke van vertelde, 'n heel getij liet overgaan, zonder eten. - 't Einde van 't spel was, dat ik wilde weten, wat die vermaarde Hamlet van voor honderd jaar zei aan de toneelspelers: "de strekking van het schouwtoneel, zei-d-ie, van oudsher tot nu, was en is: van aan de natuur als het ware een spiegel voor te houden, aan de deugd haar eigen trekken, aan de verworpenheid haar eigen beeld te tonen, en aan elke eeuw, zoals die in persoon en zeden leeft, haar gedaante en afdruk."

G. Martens

EERSTE BEDRIJF

(Boeren en dorpingen, drie vrijers met hun lief, maken kring rond Schalk, Bolle en Lewie)

SCHALK : *(jonge pronte kerel van te lande, lenig en krachtig in taal en gebaren. Hij is niet opmerkelijk gekleed, maar wat hij aan heeft past wel aan zijne rild-gespierde gestalte. Op zijn rug hangt een houten reuzenscheermes)* Allee! *(steekt met forse hand vier opeengestapelde stoelen omhoog)*

BOLLE : *(is kolossaal dik. Het gezicht is niet al te rood. Boven de sensuele lippen staat een kleine zwarte snor. Zijne oogjes tintelen van levenslust. Hij steekt in het wit en zwart-gestreepte slachtersvestje. De ronde pet, met korte klep, lijkt dwergachtig op zijn groot hoofd. Op zijn buik bengelt een overgroot houten slagersmes. Grootsprakerig)* De ijzere arm van Lekkerdam, zo sterk als 'n wilde leeuw... Jaja!

SCHALK : *(zet de stoelen neer)* Gij nu, boer... Als ge mij klopt, geef ik twee toerkes, en ge moogt mij vragen om uw onderbroek te stoppen.

ENIGEN : Toe, Lewie.

LEWIE : *(grote brede kerel met gekapt gezicht, en een mond tot aan zijn oren, tracht, vruchteloos, de vracht te torsen)*

BOLLE : Ja, als ge nog 'n aalkarteel pap in uw kloefen zult hebben... Toetoe, duw eerst 'n resem saucissen in uw vel, en kom dan af.

LEWIE : *(spijtig)* 'k Moet 't laten liggen... Hoeveel kost dat toerke pinten?

CATHO : *(is een plantureuse vrouw met regelmatige schone trekken en prachtige ogen. Ze stelt de type voor van een herbergprinses op leeftijd. Hare ronde struise vormen zitten min of meer gespannen in een nieuw kleed. Ze draagt een met kanten belegde witte schort)* 'n Frank en half, Lewie.

BOLLE : *(paraderend als een foregast)* Wie, wie kan 'r onzen Schalk op zijn stro trekken? Schalk, de man van ijzer en staal, de klokluider met den koperen buik, de vrijer van honderd en tien lieven, en nog, barbier voor jongens en meisjes, in 't groot en in 't klein. Hercuul in alles... Wie?... wie?

DORPELING : Ik nog vier pinten, Challeke.

CHALLEKE : (*klein, lenig-fijn meideke met een fris mondje, een pertig neusje en diepbloauwe droomkijzers. De gelaatstint is te bleek voor een buitendeerne, alhoewel de te-onvolle wangen een blosje dragen. De klederdracht is eer pover, maar ze is zindelijk, en opgefraaid door een luit schortje*) Ja, Franso.

BOLLE : Niemand, niemeer?... niemand?

EEN BOER : Pak gij hem vast.

BOLLE : In 't eten?... in 't drinken?... 'k Ben content... Of wie van u? twee is ook goed..
Wie?

SCHALK : Ja, wie?... Bolle voor twee.

EEN LEUKERD : Bolle voor tien?

BOLLE : Geriek het nu!

ENIGEN : Goen avend. (*af*)

CATHO : 't Is wel ten uwen dienste.

CHALLEKE : Tot het u zal believeu.

BOEREN, DORPELINGEN EN PAARTJES: (*af*)

DE LEUKERD : Tot van den nacht.

SCHALK : Wie komen durft, wordt zonder zeep geschoren!

BOLLE : En ik tap hem 'n pint bloed af om 'r rode saucissen van te maken. (*drinkt*)

SCHALK : Gij weerlichtse bierblaas!... Is 't nu de zesde keer niet dat-ie mijn pint uitlapt.

BOLLE : Broerke Schalk, mijn hertelap, mijn voedstervaderke, mijn memster...

SCHALK : Uw haverkist, uw koekribbe, uw hoorirasteel en uw zwijnstande, en gij 't verken dat mij leegfrit... Bolle, ge peist gij zeker dat we de aaneengegroeide tweelingzusters Radica en Doudica zijn: als de ene eet, dat de andere ook 'r deel heeft?

BOLLE : Jamaar, gij *hebt* uw deel, Schalkje!

SCHALK : In 't betalen!?

BOLLE : Ja, en in de leute, in de leute ook.

SCHALK : Leute met u uw rolpens te zien volproppen.

BOLLE : Ook al... En 't is toch *mijn* schuld niet dat ik 'n buik heb met 'n bult!

SCHALK : De mijne ook niet... Wrijf dat uw vader en uw moeder aan, uwen mond, uw

keel en uw maag, en de brouwers en de bakkers en de slachters van Vlaanderen.

BOLLE : En ons Catho, Schalk, onze schone vette struise Ca... Catho...

CATHO : Zwijg maar, Bolle.

BOLLE : ... die 't fijnste eten kookt en 't beste bier verkoopt van 't land... Spreek ne keer aan de verkiezeurs, beestekopers en goelevers van den "Bonten Os".

SCHALK : Bolle, den "Bonten Os" is meer gekend voor de brokjes vlees die in den toog staan, dan voor die die op tafel komen... Verstaan?

BOLLE : Weet ik wel: daar zijn momenten - als ik mijn goesting gesmeerd heb, bij voorbeeld - dat ik veel liever in ons Catho zou bijten dan in 'n mals biefstuk.

SCHALK : Pouah! gij vergelijkt altijd 'n mens aan 'n schotel vlees.

CATHO : Laat 'm maar vergelijken, ik zal 'r toch niet mee veranderen.

BOLLE : Mijn zoete Catho, gij zijt mijn enig jachtcomfoorke; maar hij daar, dat is 'n prochievrijer: hij loopt naar zodanig veel meiskes, dat-ie 'r den herteklop en 't borstwater van opdoet, en koortsblazen op zijn lippen heeft van 't geweldig toten... Maar ik, ik vrij alleen in den "Bonten Os", met ons Catho, en ik wil hier introuwen, van zo haast ge 't mij vraagt.

CATHO : Dan kunt ge wachten tot 't jaar één.

SCHALK : Als de meiskes zelf de mannekes pakken.

BOLLE : Kan 'r mij ééne oppakken, ze mag 'r mij voor hebben.

SCHALK : Ze zullen 'r u voor bedanken: 'r ligt al kalfvlees genoeg in de bedden, zonder dat 'r nog olifantsvet bij komt.

BOLLE : Klap gij maar: ik en Catho zijn in de wieg gelegd om te gare te slapen... Dat zult ge nog moeten herden... Maar ik durf het 'r niet vragen: ik ben veel te blood.

SCHALK: Dat is waar: ge bot zelfs uit uw kleëren... Tussen dit en 'n jaar wordt uw vel te kort en ge berst open.

CHALLEKE : (*lachend*) Wel, wel, Schalk.

CATHO : Toe, Challe, haal die pinten weg.

CHALLEKE : Ja, tante.

SCHALK : Als bij die ontploffing al de ruiten niet uitvliegen en geen kinders versmoren, mogen we den Heere danken.

CATHO : Bolle, ge wordt afgetroefd, hee?

BOLLE : Dat is nu 't raarste van de wereld: als ik het tegen dat tweepotig scheermes te doen heb, ben ik zo stom als 'n pronkkoe, en anders krijg ik heel de prochie klein... - Ge zijt 'n apenbok, daar.

SCHALK : Hoe kan ik dan uw memster zijn?... Hebt gij ooit 'n mannelijke memster gekend, vleesbank?

BOLLE : Kus nu mijn kloefen, wijwaterkwispel... - Catho, wat voor eten hebt ge in uw kot?

CATHO : Niets meer, Bolle: met de kermis is 't allemaal op.

BOLLE : God betere 't, en 't is nog maar dan tweeden dag... Mijn darmenkas rammelt van den honger.

SCHALK : Och gij slokop! En te vieren hebt ge nog 'n halven kilo hesp in uwen paander gestopt.

BOLLE : Ja, hesp van 'n misvaar van tachtig kilos. Dat noem ik schuim... - Catho, mijn slachtersneus bedriegt mij nooit: gij hebt vlees in huis... Ik ga snaren. *(links af)*

CATHO : Jammaar, Bolle... *(ijlt hem na)*

SCHALK : *(nadert Challeke, dat, den rug naar hem toe, een tafel schoonveegt, op de toppen der tenen, legt zijnen arm rond hare leden, fluistert)* Challeke!

CHALLEKE : *(dat hem voelen komen heeft, een glimlach op de lippen, gebaart te schrikken)* Oh!

SCHALK : Jammaar, gij hebt niet verschoten.

CHALLEKE : *(verwijtend)* Schalk.

SCHALK : Ge hoordet mij komen, muikerke... Maar ik, *ik* heb verschoten: gij zijt geen kind meer, Challeke, nee, ge zijt 'n vrouwmenske geworden... En *wat* 'n vrouwmenske: 'n blommeke, 'n zalveke van liefde...

CHALLEKE : *(met vriendelijk verwijt)* Schalk, ge lacht met mij.

SCHALK : Van mijn leven niet, maagdeke van zeem... Hoe oud zijt ge nu?

CHALLEKE : Morgen ben ik achttien jaar... Jaja, Schalk.

SCHALK : Verdja, 't is waar ook: 't was op 'n kermisavend dat Catho's vader u hier op de zulle vond, gewikkeld in 'n shawl... En zo zijt ge Challeke gebleven. Nu, uit die shawl is 'r 'n vatje van devotie gegroeid...

CHALLEKE : Schalk, ge treitert mij.

SCHALK : Ik zeg wat ik zie... En als ik mis zie, mag ik zo scheel worden als 'n tinke...

Onthoud het wel: binnen 't jaar zijt gij de pluim uit den "Bonten Os".

CHALLEKE : Nee, Schalk.

SCHALK : Schone Catho gaat voorbij, en gij komt aan. Dat is de wereld... Ik ook, ik krijg al 'n zuur gezicht.

CHALLEKE : Dat is niet waar, Schalk.

SCHALK : Wel waar!... Ik ben een en dertig, moet ge weten, en Catho nog 'n jaar of twee ouder... Jaja, het is mijn tijd om de grootste stommiteit te doen van heel mijn leven: ik trouw.

CHALLEKE : (*schrikkend*) Schalk!

SCHALK : Daar staat ge verpletst van, hee!... Schalk Scheerders, die van trouwen spreekt, als vrijen zo plezant is... Maar ik kan niet anders: mijn godvruchtige zuster Cordula geeft mij te kiezen: van de week, deze week nog, moet ik 'r mijn aanstaande duivinneke gaan togen, anders vertrekt ze seffens met pak en zak naar 't klooster. Ze wacht al tien jaar op mij, zegt ze. En dan zou ik alleen zitten koekeloeren... Ik moet mij versmoren.

CHALLEKE : En met wie Schalk, met wie?

SCHALK : Met wie ik ga paardebekken?!... Kurieus bietje. Nu, ik zal 't u zeggen; maar zwijgen hee!... Hier, met Catho.

CHALLEKE : (*geslagen*) Schalk!

SCHALK : Ja, met wie zou ik anders? Ik heb in Catho's hand gekitteld van op school, en nu dat 'k toch moet verdemeleren, wel, zo geren met mijn oud schoollief als met 'n andere, al ware 't maar om 'r ander vrijers te foppen.

CHALLEKE : Meneer de burgemeester...

SCHALK : De burgemeester!... Toetoe, zijn elf en tachtigste liefde... Hij komt hier pauwsteerten, omdat-ie liever op jonge smoelkes kijkt dan op 'n gerimpelde bakkes. Maar trouwen!... Katjes stekken in den donkeren, dat wel! Ik zal nog moeten oppassen als-ie op 't kerkhof ligt, of hij zal nog onder den grond zijn lijnen uitslaan.

CHALLEKE : Zeg 'r geen kwaad van, Schalk.

SCHALK : Doe ik niet, kindje... (*ironisch*) Hij is 'n brave opvliegende brouwer, die bier slikt lijk 'n sas water, en vrijt dat de stukken 'r af vliegen... Maar tussen dat en

trouwen!... Catho zou wel willen: ze legt lijnstokjes...

CHALLEKE : En hij komt hier zoveel...

SCHALK : *(meteen geprikt)* En wat!?!... Zijn rijk is ten einde: hij mag van ver nog staan kijken, meer niet, of anders geef ik hem, zo groot hij ook is, op zijn veste.

CHALLEKE : Nee, Schalk, nee!... Bolle Verbuyck komt hier toch ook!

SCHALK : Ja, Bolle, en nu, Firmin... Lapvrijers dat... Weet ge wat die twee voor Catho zijn? ... kleine gaaitjes, voor 't geval ze genen hoogvogel schiet... Zo dwaas is ze niet...

CATHO : *(met kom op, zet hem op den toog)* Ik geef ze niet, want dan zou ik niets meer in huis hebben.

BOLLE : Zo'n mondvulleke hoofdvak: nog niet genoeg voor 'n wind- knapper met 'n verstopten slokdarm.

CATHO : En moeten we zelf niet eten?

BOLLE : Maar de liefde voedt u, Catho!

CATHO : En gij?

BOLLE : Mijn hert is vol van u, schat, maar mijn buik niet; en als-ie niet vol is, hangt-ie onder mijn ribben te kwanselen lijk 'n ijdele meelzak... En ik ben dan beschaamd.

SCHALK : Lijk 'n haan zonder kam, 'n kropper zonder krop, 'n jager zonder roer en 'n kwezel in 'r hemd... Giet u vol met bier, zuiplap.

BOLLE : Maar, vriend, het komt toch nooit in u op van mij bier alleen te willen ingieten, om mijn 'n verkoudheid op te jagen!?!... Of wilt ge mij 't gevaar doen lopen van 'n rechten darm te krijgen, lijk de dorejagers!?!... 'r Heeft 'n wijze man gezegd, dat de gezondheid in de darmen ligt: nu, de darmen hebben soupapen van doen, en de brokskes vlees, dat zijn de soupapen, en brokskes hoofdvak, dat zijn gesmeerde soupapen... Catho, geef mij gesmeerde soupapen.

CATHO : Die hoofdvak gaat niet weg.

SCHALK : Ze kan niet gaan... Maar maak 'r 'n haas van, ze zal lopen. - E, Bolle, 'r valt mij iets in - Catho, ik heb compassie met zijn ledige pens, geef hem de hoofdvak, ge krijgt 'r 'n haas voor.

BOLLE : Mijn boezemvriend...

CATHO : 'n Haas?!... Waar zoudt ge hem halen? de jacht is gesloten.

SCHALK : Wat!?!... En de meiskesjacht verbieden ze niet... En ook, 'n haas kan aan 'n ongeluk komen, hee?!

BOLLE : Jaja... Als-ie er esempel zijnen kop door 'n gat zou steken.

SCHALK : Zijn we t'akkoord, Catho, haas voor hoofdvlak?

CATHO : Ik moet hem eerst zien, want ik ken uw streken: uwen naam hebt ge niet gestolen.

SCHALK : Mijnen naam!?!... Het peterschap komt uw vader toe, en gij waart de eerste om het aan de schooljongens te vertellen.

CATHO : *(lachend)* Ik?

SCHALK : Ja... En daarop gaf ik u 'n rammeling; maar van dan af hadt ge den snok om met de mannekes om te gaan: ge sloegt uw armen rond mijnen nek, en wat moest ik doen?!

CATHO : *(vriendelijk)* Guitie!... Ge krijgt de hoofdvlak, voor den haas, wel te verstaan.

BOLLE : Catho, mijn zoete lief...

FIRMIN : *(op. Hij is de snob van het dorp. Kan dertig jaar oud zijn. Het gelaat is bleek en mager, gladgeschoren. De gestalte is tenger. Hij draagt kostuum, niet fijn van snee, maar het staat zo nieuw, alsof het pas van onder het persijzer kwam. Hoed, col en das. Bloem in knoopsgat. Wandelstokje. Spreekt geaffecteerd)*
Bonsoir.

SCHALK : Mecheu Firmin.

FIRMIN : Catho, 'n glas bier.

CATHO : Ja, Firmin - Challe! *(geeft haar de kan)*

CHALLEKE : Ja, tante *(in kelder af)*

BOLLE : Schalk, weet gij wat die verwijfde kleerschaar hier komt muizen?

CATHO : Die vraag hebt ge niet te stellen, Bolle.

SCHALK : Dat vind ik ook, want hoe meer jagers, hoe kostelijker wild.

BOLLE : Wat!?!... Hij, 'n jager! *(tot Firmin)* Zeg, als gij wilt te vrijen gaan, moet ge u blinddoeken, juist lijk de stieren... - Zo'n gezicht, 't is alsof-ie 'n geit moest helpen lammeren.

FIRMIN : Als ik betaal, en serieus in socheteit van andere...

CHALLEKE : *(op met bier)*

BOLLE : In de chocheteit serieus! ge zijt veel te serieus: ge gaat lijk 'n keers, vier stappen op 'n telloor met eieren... Van den eerste keer dat ge valt, zult ge gebroken zijn en besnot... Dat zegt Bolle... En vrijen, gij!... ge zult nooit 'n vrouwmens in uw armen durven pakken, van verlegenheid dat uw broek uit de vouw zou gaan.

CATHO : Als't u blijft, Firmin.

FIRMIN : Merci, Catho.

SCHALK : Bolle, 't zal toch van pas-op zijn: Firmin kent de nieuwste manier van vrijen uit de stad: hij kan netten snijden.

BOLLE : Wat kan d-ie? netten snijden?

SCHALK : Ja: Catho's kermiskleed is van *zijn* sneê.

BOLLE : Heeft... *hij*?...

CATHO : Wat zegt ge van mijn kleed, Bolle?... ben ik niet schoon?

FIRMIN : Goed zo, Catho.

BOLLE : Verdju! als dat geen smerigen toer is. - Catho, uw kleed is mismaakt.

FIRMIN : (*schouderophalend*) Allons, allons... Gij ziet dat niet.

BOLLE : Wat!? Mijn ogen zijn geen schaapskonten, weet ge dat?

SCHALK : Min of dat: 't zijn spiegels. Dat kleed *is* mismaakt.

FIRMIN : Kent 'n dorpsbarbier iets van de moden?

SCHALK : Vergeet niet dat ik daarbij nog kerkbaljuw ben, en klokluider en putgraver, en dat heel Lekkerdam door mijn handen moet passeren: mannekes en meiskes, grote en kleine, dikke en dunne, scheve en kromme... En gij komt mij vragen of ik iets van 'n vrouwenkleed ken!

BOLLE : Hork, erpelachtige kleermaakster, hork naar het orakel van ons prochie.

SCHALK: 'n Ezel zou eêr 'n kazuifel thope steken dan gij 'n vrouwenkleed... Bezie mij dat: van ons schoonste ornament hebt ge 'n mageren vingerhoed gemaakt; 're ronde poezelige vormen hebt ge verwrongen en verlelijkt...

BOLLE : Ge hebt van 'r malse struise borsten 'n roggebrood gesneden... Gij tweebeelige schaar... Ge verdient bont en blauw geslagen te worden met 'n bezemsteel en daarna veertien dagen bak met water en brood... Maar ze zouden u 'n kalvermand voor uw tote moeten binden, anders kroopt ge wel door 't gootgat, of door de luchtpijp, of door den bril van 't vertrek, of door 't sleutelgat.

SCHALK : Catho, zeg nu keer rechtuit: zit ge niet *te* veel genepen?

CATHO : Ja, hier trekt het toch 'n beetje.

FIRMIN : Maar dat is voor de schone forme... Kijk eens hier.

BOLLE : Blijf met uw poten van ons lief, hoort ge, uitgedroogde martiko!? (*drinkt Firmin's bier uit*)

FIRMIN : Maar, ge drinkt mijn bier uit!?

BOLLE : Ja, ja ik, dat is hier de mode.

FIRMIN : (*zuil hem het glas ontrukken*)

BOLLE : Gij maakt netten om te vangen, ik bewater u om u te versmoren. (*stoot, zodat het bier uit het glas spat*) Santus, en verzink.

FIRMIN : (*springt verschrikt achteruit*) Vuile type! (*doopt met zijn zakdoek het bier van zijn frak*)

CATHO : (*half lachend*) Bolle, dat moogt ge toch niet doen.

FIRMIN : Met uwe domme boerenmanieren.

SCHALK : Boerenmanieren!... En als gij de lieve leden van ons hertediefje vermoordt, en 'r oren besmet met uw gemaakten zever, 'ren neus met uwe vorte sigaretten, en 'r ogen met uw kostuumke van drie ellen voor 'n frank... Wat is dat dan?

BOLLE : De haarzak, de ruffe... Ik durf wedden dat-ie zijn sigaretten draait met gedroogde peerdestront... Luister hier, verhongerde naald: ons Catho, die afstamt van 'n gezonden volbloedigen rundslachter, is niet gemaakt om door u genaaid en vernaaid te worden... Verstaan?

FIRMIN : Door uw tweeën ook niet: ge zijt veel te gemeen.

SCHALK : (*opvliegend*) Zeg ne keer, verrimpelde citroen...

BOLLE : Mager oester, spokenmuile.

SCHALK : *Wie* zal 'r hier de eerste viool spelen?

FIRMIN : Ik zeg niets... Nietwaar, Catho?

SCHALK : Omdat ge niet durft, gebroekte pop... Maar *ik* zal 't zeggen: ge hebt het op den burgemeester, hee!?

BOLLE : Ge moogt hem wijs maken dat ik zijn bier ook zal kelderen.

FIRMIN : Als 't u blijft, Catho. (*betaalt*)

CATHO : Firmin, ge kunt morgen uchtend naar mijn kleed komen kijken... En niet vergeten, hee?

FIRMIN : Oh nee, Catho, ik zal komen... Bonsoir. *(af)*

SCHALK : Zijn koek is geboterd, hij kan 't er voor doen.

BOLLE : Met zijnen burgemeester. - Catho, ge moet niet peizen dat de burgemeester liefdepijklkes naar u schiet, 't zijn bierpijlkes, ja, om zijn slecht zop kwijt te geraken. Zijn waterpomp, dat is 'n machtig stuk, nooit gezien.

CATHO : Challe, ga boterhammen snijden in de keuken.

CHALLEKE : Ja, tante. *(af)*

BOLLE : Boterhammen. Hoofdvlak met boterhammen, en ik. - *(loost 'n zucht)* Gauw, Schalk, mijn maag ligt in mijnen buik te dolen van armoede, laat ons om den haas gaan.

BURGEMEESTER: *(op. Volbloedige vijftiger, reusachtig van gestalte en vormen. Hij ziet er uit als een goêlever van te lande, die sterk genoten heeft, en nu aan de betaling is: wangen en buik zijn niet vol meer, de voeten steken in kolossaal-grote pantoffels. Het haar is peper en zoutkleurig, alsmede de snor en puntbaard. Bolhoed, korte frak. Zware gaanstok. Hinkt lichtelijk)* Goên avend.

SCHALK : Burgemeester.

BOLLE : *(terzijde)* De waterpomp.

BURGEMEESTER : *(nadrukkelijk)* Goên avend, Bolle.

BOLLE : Ja, e... goên eergister.

BURGEMEESTER : *(bijt zich even op de lippen)* Wel... *(ziet het houten mes en het scheers)* Ah! 't is vastenavond?

SCHALK : Kermisavond, burgemeester, en dan zijn we ridders van den nacht, en ons wapens zijn het mes en het scheers. Ons veld ligt overal waar schone meiskes zijn, wie te dicht bij ons veld komt, krijgt van 't lemmer.

BOLLE : Ja... Wie ons lieven tracht te stelen, wordt zonder zeep geschoren, en daarna gekeeld.

BURGEMEESTER : Hebt ge 't op mij?

SCHALK : Ik weet niet of ons land goed genoeg is voor uwen tand; maar goed of niet, wat *ik* najaag is voor 'n ander niet.

BURGEMEESTER : Oho! veel lawijt voor 'n jager met 'n scheermes.

SCHALK : Vergeet niet, burgemeester, dat die jager "Schalk" heet.

BOLLE : En ik "Bolle"... En gij zijt wel de numero één van de prochie op 't papier,

maar ik ben de eerste aan tafel en de zwaarste op de weegschaal... Schalk, gauw, we gaan om ate, of anders word ik 'n lichte man.

SCHALK : Ze spinten, hee?

CATHO : Ja. Schalk, zes.

SCHALK : Als 't u belieft. - Burgemeester, Catho. (*af*)

BOLLE : Tot aan de hoofdvlak.

CATHO : Ja, tot binnen 'n half uurke.

BURGEMEESTER : ... Dat zijn wel de raarste kwibussen van de prochie.

CATHO : Brave gasten.

BURGEMEESTER : Bah bah, ik weet al niet...

CATHO : Omdat ze grote grapscheeders zijn, en...

BURGEMEESTER : Dat niet... Maar spreek 'r den champetter ne keer van: hij heeft meer werk met die twee hanen, dan anders met heel 't kot.

CATHO : Binst hij dat doet, zal d-ie geen druppels drinken... En ook, hij zal 'r zijnen tijd mee passeren.

BURGEMEESTER : Hij heeft meer te doen dan dat.

CATHO : (*met glimlach*) Ah ja, hij is ook uw tweede meid.

BURGEMEESTER : Hij is te dom. - Nee, ik vrees dat die twee kerels zullen eindigen met rond Challeke te draaien.

CATHO : (*driftig*) Ah! We zijn 'r weer: Challeke. Voor den zoveelste keer: is dat pakje 't uwe, pak het mee... Maar blek al de jonge gasten uit mijn huis niet, die al van zelfs zeggen: ja, wat moeten wij in den "Bonten Os" gaan brokkelen, als de burgemeester aan den kom zit!?... Het is nu kermis: hoeveel mensen ziet ge hier?

BURGEMEESTER : Tata... (*roept*) Challeke!

CATHO : (*uitvarend*) Wat moet ge weer van Challe? Wat moet ge?

BURGEMEESTER : Challeke!

CHALLEKE : Ja! (*op*) Dag, meneer de burgemeester.

BURGEMEESTER : Kindje... Bezorg mij ne keer twee glazen groseille.

CATHO : En is 't voor *dat?* voor dien klak water?... (*tot Challeke*) Ga in de keuken.

BURGEMEESTER : Als Challeke mij niet mag bestellen, ga ik elders.

CATHO : (*na aarzeling, kort*) Bestel... ik ben 'r toch niet goed meer voor.

CHALLEKE : Ja, tante. (*schenkt groseille in twee halve-literglazen*)

CATHO : ... Ligt ge misschien weer met de beestjes?

BURGEMEESTER : (*onderduims gekkend*) Beestjes precies... Dat is zo vlakaf... (*op zijn Frans*) Rhumatisse, Cathérine. - Eerst 'n beetje afpompen, hee Challeke?

CHALLEKE : Ja, meneer de burgemeester, ik zal afpompen tot het heel koel is. (*af*)

CATHO : (*heftig*) Zeg nu ne keer, oude draver, wat hebt ge aan dat bastaard- jong?... wat hebt ge 'r aan?... Zeg mij dat ne keer!... Nu is-ie stom.

BURGEMEESTER : (*gebaar alsof hij het was*)

CATHO : (*woedend*) Mensenkulder!... hertefritter!

BURGEMEESTER : Ssst!. Ssst!. (*doet alsof hij de spraak terugkreeg*) Subi... subito, Ca... Catho, subito. Ik zie... Cha... Challeke geren.

CATHO : Luizige loebas!

BURGEMEESTER : (*lijk schrikkend*) Oh!... wacht, Ca...Catho: ik zie Challeke... geren, en ik... ik weet niet waarom.

CATHO : Hij weet niet waarom... (*opvliegend*) Vijftig jongens heten hier Hippoliet... Prochievrijer!

BURGEMEESTER : Geweest, Catho, geweest... Helaas... Nu nog alleen maar kijken, en water drinken... Ik zal nog 'n watermikroob worden. Dan kunt ge mij, als ge kwaad wordt, inzwelgen.

CATHO : Danke, 'k zou mij verslikken.

BURGEMEESTER : Ook waar: 'n walvis zijt ge nog niet, en ik geen Jonas. - Maar nu serieus: ik geloof dat ik Challeke geren zie, omdat ik het hier weten groeien en bloeien heb... Ja, uw vader en uw moeder zagen 't al even geren als gij, en ik, wel, 't was voor mij ook 'n speeldingke...

CHALLEKE : (*op*)

BURGEMEESTER : Is 't niet waar, Challeke?... Danke, kindje... Hier, op mijnen knie.

CATHO: Niets van: ze wordt 'r veel te oud voor... En ook, 'r is werk op de plank: ga in de keuken.

CHALLEKE : Ja, tante. (*nf*)

BURGEMEESTER: (*opbeurend*) Challeke!

CHALLEKE: Meneer de burgemeester. (*nf*)

CATHO : Dat op-de-knieën zitten moet nu uit zijn, hoort ge!... En ook, ik, of gij,

niemand zal het achterhalen; maar ze kan al zo voortkomen - en dat is 't naaste - van 't grootste gespuis van de wereld, of...

BURGEMEESTER : (*opvliegend*) Wat ge daar zegt, is gemeen.

CATHO : Kijk, kijk, gaat gij nu op uw achterste poten staan?

BURGEMEESTER : Als ge dat zegt, ja ik ... 'n Schandelijke veronderstelling is 't.

CATHO : Nu, ik zal zeggen dat 't 'n koningsdochter is.

BURGEMEESTER : Te laat het roer gedraaid: ge zijt jaloers. Nu, daarom zijt ge 'n vrouwmens.

CATHO : Hewel, ja, ik ben jaloers. En ik heb redens: waarom zit gij, *gij*, mij hier op te vrijen, al tien jaar lang?... waarom?

BURGEMEESTER : Als ge daarvan op zijt... Ge ziet 'r toch niet naar: ge zijt schone vet, mals...

CATHO : Gek nu maar niet!... Maar dat doet ge altijd, als ge tenden zijt, hee!?

BURGEMEESTER : Ja ik, want anders maak ik mij kwaad, en dan moet 't flauwste gedeelte van mijn lijf het bezuren, en dat is mijn grote teen.

CATHO : 'k Wil dat-ie afviel.

BURGEMEESTER : Podome, ik ook: twee kilo's vlees, en 't vagevuur op de eerde kwijt... Catho, nu hoor ik dat ge mij nog geren ziet... Geef ze mij, geef mij de vijf.

CATHO : Overmorgen... 'n Weerhaan, kwikzilver, dat zijt ge: ge zotbolt en ge klapt en ge lacht, maar daarmee doet ge 'n mens 'n thoeveel dingen veronderstellen... Laat mij uitzeggen, 't is dan uwen toer. Als ik om bescheid vraag, *zo aar* ge eigenlijk naartoe wilt, dan krijg ik 'n scheve, tussen 'n lach en 'n snauw... Dat is iedere keer 't zelfde... Maar nu is 't uit: ik wil weten *waarom* gij hier komt peuren en pekken, niet ten naaste maand, of ten naaste week, nee, tegen morgen avond ten laatste... En ge moogt gij nu burgemeester zijn, op of neer, en twintig keren rijker dan jongens die voor mij zouden vechten, dan heb ik toch nog liever éénen van de die heel en gans, dan uw gezicht aan mijn herbergtafel alleen... Wilt ge 't uwe zeggen, ge kunt.

BURGEMEESTER : Catho, ik peis nog altijd dat ge 't kleinkind zijt van 'n Spanjool!

CATHO : Waarom?

BURGEMEESTER : Omdat ge onder uw schoon zwart haar zulk heet bloed hebt.